

РОЗДІЛ 2 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 364.3:314.15

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.13>

Андрій КОЛОСОК

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, пр. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-9167-5430

Scopus-Author ID: 36069569400

Researcher ID: W-6262-2018

Світлана БУДНІК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, пр. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-7859-6153

Scopus-Author ID: 57210969303

Researcher ID: JXW-7811-2024

Бібліографічний опис статті: Колосок, А., Буднік, С. (2024). Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб. *Ввічливість. Humanitas*, 4, 97–105, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.13>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Метою статті є теоретичне обґрунтування напрямів вдосконалення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в умовах територіальної громади. В статті обґрунтовано актуальність проблеми соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, необхідність пошуку ефективних шляхів соціальної адаптації даної категорії громадян у нових місцях проживання. Вивчено наукові підходи щодо сутності та значення предмету дослідження, сформовано власне розуміння категорії соціальний захист внутрішньо переміщених осіб – це система соціальної та фінансової підтримки внутрішньо переміщених осіб, яка включає фінансову, матеріальну та соціально-психологічну підтримку даної категорії громадян до їх повної реінтеграції у суспільство на новому місці проживання. Вивчено законодавче забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, відмічено його складність для розуміння потерпілими особами, та необхідність вдосконалення щодо обліку даної категорії громадян, верифікації їх даних та прозорості надання соціальної допомоги. Досліджено зарубіжний досвід соціального захисту внутрішньо переміщених осіб Молдови, Сербії, Грузії, Азербайджану, Вірменії, відмічено можливості його застосування в українських реаліях. Проаналізовано соціальний захист внутрішньо переміщених осіб протягом 2023 року в Луцькій міській територіальній громаді, визначено наявні проблеми та тенденції.

Запропоновано напрями вдосконалення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: посилення соціального діалогу та співпраці між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та жителями громади; розподіл та перерозподіл внутрішньо переміщених осіб між територіальними громадами країни, для усунення локальних перенавантажень та оптимізації можливостей системи соціального захисту; фінансування потреб внутрішньо переміщених осіб на паритетних засадах з максимальним залученням ресурсів вітчизняних та міжнародних благодійних організацій; комплексність надання соціальної допомоги (матеріальна, медична, юридична, психологічна, соціальна).

Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні практичних рекомендацій щодо покращення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в післявоєнний період.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, соціальний захист, соціальна адаптація, соціальна реінтеграція.

Andrii KOLOSOK

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-9167-5430

Scopus-Author ID: 36069569400

Researcher ID: W-6262-2018

Svitlana BUDNIK

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-7859-6153

Scopus-Author ID: 57210969303

Researcher ID: JXW-7811-2024

To cite this article: Kolosok, A., Budnik, S. (2024). Sotsialnyi zakhyst vnutrishno peremishchenykh osib [Social protection of internally displaced persons]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 97–105, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.13>

SOCIAL PROTECTION OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

The purpose of the article is to provide a theoretical substantiation of the ways to improve social protection of internally displaced persons in the context of a territorial community. In the article, the relevance of the problem of social protection of internally displaced persons, the need to find effective ways of social adaptation of this category of citizens in new places of residence is substantiated. The scientific approaches to the essence and significance of the subject matter of the study are studied, and the author's own understanding of the category of social protection of internally displaced persons is formed – it is a system of social and financial support for internally displaced persons, which includes financial, material and socio-psychological support for this category of citizens until their full reintegration into society at a new place of residence. Legislative framework for social protection of internally displaced persons is studied, its complexity for understanding by the affected persons and the need for improvement in terms of registration of this category of citizens, verification of their data and transparency of social assistance are noted. The foreign experience of social protection of internally displaced persons in Moldova, Serbia, Georgia, Azerbaijan, Armenia is studied, and the possibilities of its application in Ukrainian realities are noted. The social protection of internally displaced persons in 2023 in the Lutsk city territorial community is analysed, and existing problems and trends are identified.

Directions for improving the social protection of internally displaced persons are proposed: strengthening social dialogue and cooperation between public authorities, local governments and community residents; distribution and redistribution of internally displaced persons between territorial communities of the country, to eliminate local overloads and optimize the capabilities of the social protection system; financing the needs of internally displaced persons on a parity basis with maximum resource involvement of domestic and international charities.

Prospects for further research lie in the development of practical recommendations for improving the social protection of internally displaced persons in the post-war period.

Key words: internally displaced persons, social protection, social adaptation, social reintegration.

Актуальність проблеми. Військові дії на території України змусили значну кількість громадян залишити своє постійне місце проживання та переїхати в інші регіони країни, або за її межі. Цей вимушений міграційний процес привів до серйозних наслідків, які впливають не лише на особисті життєві обставини переміщених осіб, але і на загальну динаміку соціально-економічного розвитку держави та територіальних громад.

Зміна місця проживання та кола знайомих, складне матеріальне становище, новий соціаль-

ний статус негативно впливають на психологічний стан внутрішньо переміщених осіб та викликають проблеми з їх соціальною адаптацією. Для подолання цієї складної ситуації, необхідні комплексні заходи, що включають розширену соціальну підтримку для переселенців, створення умов для їхньої соціально-економічної реінтеграції та забезпечення відповідного соціального захисту на рівні з іншими громадянами України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття соціальний захист внутрішньо

переміщених осіб у вітчизняній науковій літературі є відносно новим, оскільки його формування розпочалося у 2014 році із початком військових дій на території України і появою першої хвилі ВПО. До цього соціальний захист розглядався у широкому розумінні, а у контексті внутрішньо переміщених осіб вживався термін соціальна адаптація.

Зокрема, у своєму дослідженні Ізарова І., Притика Ю. та інші відмітили, що міжнародне співтовариство не винайшло відповідного механізму для швидкого та ефективного вирішення проблеми захисту прав внутрішньо переміщених осіб, поклавши основний тягар на національні уряди держав, які зіткнулися з необхідністю надання соціального захисту ВПО. Значною мірою саме через це Україна, зазнавши збройної агресії у 2014 році, була змушена майже з нуля створювати нормативно-правову базу, яка б дозволила ввести категорії ВПО в правове поле, визначивши їх правовий статус та механізми соціального захисту. Війна породжує дедалі більшу кількість внутрішньо переміщених осіб, а отже, необхідність вивчення міжнародної практики та впровадження в законодавство України нових механізмів захисту прав та інтересів ВПО (Ізарова, 2023).

Степанова Е.Р. досліджувала особливості вітчизняних та міжнародних програм з допомоги внутрішньо переміщеним особам. Зокрема, це програми Міністерства соціальної політики, уряду ООН, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародного Комітету Червоного Хреста, ЮНІСЕФ та інші всевітні продовольчі програми. На її думку, Навіть при наявності розвиненої системи нормативно-правових актів, які регулюють питання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб та громадян, постраждалих від військової агресії, існує значна кількість проблем, які досі залишаються невирішеними (Степанова, 2023).

Чиркін А.С. та Храпська А.О. досліджуючи міжнародно-правове регулювання прав внутрішньо переміщених осіб, відмітили значний досвід зарубіжних країн у цій сфері, зокрема Азербайджану, Грузії, Молдови (Чиркін, 2022).

Павлюк Т., Середницька Л. зазначили, що воєнна агресія проти нашої держави змусила мільйони українців шукати безпечніші території всередині нашої країни, що призвело до значного зростання кількості внутрішньо переміщених осіб. Така ситуація створило нові проблеми у сфері соціального забезпечення,

зокрема щодо надання грошової допомоги, медичних послуг, здійснення пенсійних виплат, забезпечення житлом, працевлаштування та інших соціальних потреб. Система соціального захисту спрямована на забезпечення громадян мінімальними соціальними стандартами, особливо в умовах повномасштабного військового вторгнення. Тому питання соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб в умовах сьогодення є дуже актуальним та потребує подальшого вдосконалення (Павлюк, 2023).

Поляріна Є., Акімова О. провели статистичний аналіз соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб та виявили тенденції їх переміщення в межах областей України (Поляріна, 2021).

Чвертко Л.А. вказала, що загальнообов'язкове соціальне страхування в Україні, через систему пенсійного страхування, страхування в разі безробіття, тимчасової втрати працездатності, нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, відіграє значну роль у забезпеченні соціального захисту ВПО. Державні цільові фонди, що підтримують цю систему, не лише гарантують переселенцям-застрахованим особам доступ до допомоги, але й у деяких випадках спрощують процедуру отримання соціальних виплат та допомоги (Чвертко, 2022).

Боняк В.О. відмітив, що сучасна держава старається максимально швидко реагувати на виклики та проблеми, пов'язані з соціальним захистом внутрішньо переміщених осіб. А основні зусилля держави щодо удосконалення соціального захисту цієї категорії громадян повинні бути спрямовані на такі напрямки: розробку комплексного та прозорого механізму фінансування соціального захисту ВПО; зобов'язання місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування приймати відповідні програми фінансування ВПО на прозорих, ефективних, доступних та гласних принципах; впровадження державної програми забезпечення житлом ВПО; створення фонду соціального житла та впровадження прозорого механізму його розподілу на зрозумілих для всіх засадах (Боняк, 2023).

Алімова І.Є. по результатах дослідження інституційного забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб акцентувала увагу на важливості підвищення дієвості органів місцевого самоврядування в контексті оптимізації соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (Алімова, 2019).

В цілому законодавство України відповідає міжнародним стандартам захисту прав внутрішньо переміщених осіб, проте воно має певні недоліки, які потребують вдосконалення. Зокрема, на думку Ніколаєнко Л. на державному рівні необхідно: визначити порядок виплати пенсій та інших соціальних виплат громадянам, які проживають на територіях тимчасово невідконтрольованих уряду України; запровадити програму пільгового кредитування будівництва чи купівлі житла для внутрішньо переміщених осіб; визначити форми, методи та порядок розрахунку розміру компенсації, яку держава має виплатити внутрішньо переміщеним особам за знищення або іншого пошкодження майна, що знаходиться в зоні конфлікту; забезпечити доступ до правосуддя ВПО та громадянам, які проживають на територіях тимчасово невідконтрольованих уряду України (Ніколаєнко, 2021).

Незважаючи на значну кількість досліджень присвячених соціальному захисту внутрішньо переміщених осіб, науковці розходяться в думках щодо визначення самої сутності поняття «соціальний захист ВПО» а також шляхів їх оптимальної соціальної адаптації до проживання в нових територіальних громадах.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні напрямів вдосконалення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в умовах територіальної громади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо статистику та практичні аспекти соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Луцькій міській територіальній громаді в умовах воєнного стану. Зокрема, для інформування внутрішньо переміщених осіб в департаменті соціальної та ветеранської політики Луцької міської ради працюють телефони гарячих ліній, створені та регулярно оновлюються буклети з переліком установ і організацій (медичних, освітніх, комунальних закладів, благодійних організацій тощо), де ВПО можуть отримати актуальну інформацію, звернутися за допомогою і вирішити нагальні проблеми.

Зареєструватися внутрішньо переміщені особи можуть в департаменті соціальної та ветеранської політики, його філіях та в п'яти віддалених робочих місцях, розміщених у старостинських округах громади. Спеціалісти відділу по роботі з внутрішньо переміщеними особами визначають право на отримання допомоги для проживання, обробляють реєстр даних для виплат, розгля-

дають звернення через Портал Дія та особисті заяви, а також готують та затверджують рішення про призначення та виплату допомоги.

Протягом 2023 року департаментом соціальної та ветеранської політики Луцької міської ради було розглянуто 2410 звернень щодо призначення допомоги на проживання ВПО, з них 2254 особам її було надано, а 156 особам відмовлено (Департамент, 2024).

За даними Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) протягом дванадцяти місяців 2023 року ВПО нараховано допомоги на проживання:

- в січні 8270 особам на суму 27616128 грн.;
- в лютому 8360 особам на суму 27395000 грн.;
- в березні 8000 особам на суму 25612031 грн.;
- в квітні 7933 особам на суму 26017800 грн.;
- в травні 7950 особам на суму 25315600 грн.;
- в червні 7992 особам на суму 25496800 грн.;
- в липні 7985 особам на суму 25413604 грн.;
- в серпні 7115 особам на суму 22255001 грн.;
- у вересні 7992 особам на суму 22107802 грн.;
- в жовтні 6917 особам на суму 21662200 грн.;
- в листопаді 6913 особам на суму 21770000 грн.;
- у грудні 6904 особам на суму 21824327 грн.

(Рис. 1–2).

Отже, аналізуючи рисунки 1–2 можна відмітити тенденцію до зменшення призначення допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам протягом трьох останніх місяців 2023 року, зокрема на 16,5 % якщо порівнювати січень із груднем. Така ситуація пояснюється значною активізацією верифікації даних отримувачів даної допомоги департаментом соціальної та ветеранської політики Луцької міської ради та збільшенням кількості перевірок головного управління Національної соціальної служби у Волинській області, щодо підтвердження права на отримання даної допомоги та пошуку подвійної виплати у різних регіонах.

Зареєстровано 3925 звернень власників житлових приміщень, у яких протягом січня – листопада 2023 року тимчасово проживали внутрішньо переміщені особи, щодо компенсації частини витрат за тимчасове розміщення (перебування) ВПО. Причому, по 3899 зверненнях було прийнято позитивне рішення, а іншим 26 зверненням було відмовлено (Департамент, 2024). Відповідно у 2023 році здійснено призначення та виплату компенсаційних витрат за тимчасове розміщення (перебування) ВПО, а саме:

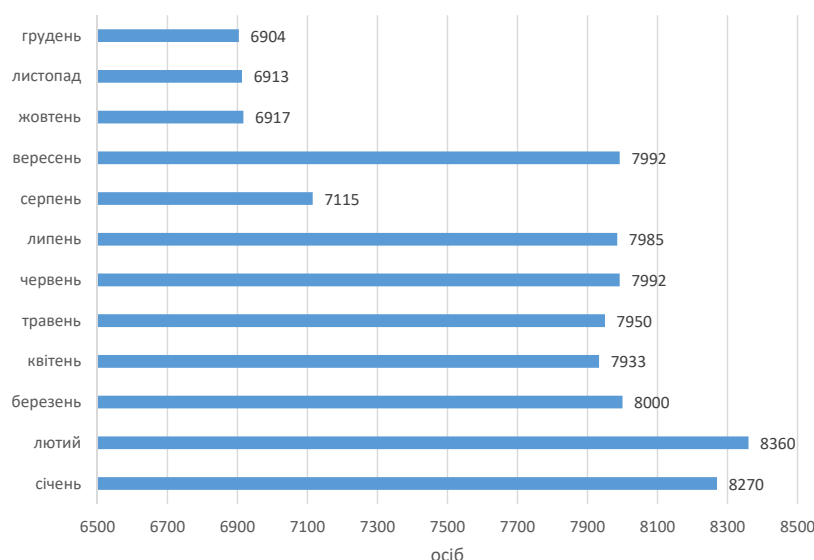

Рис. 1. Динаміка призначення допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам протягом 2023 року, осіб (Департамент, 2024).

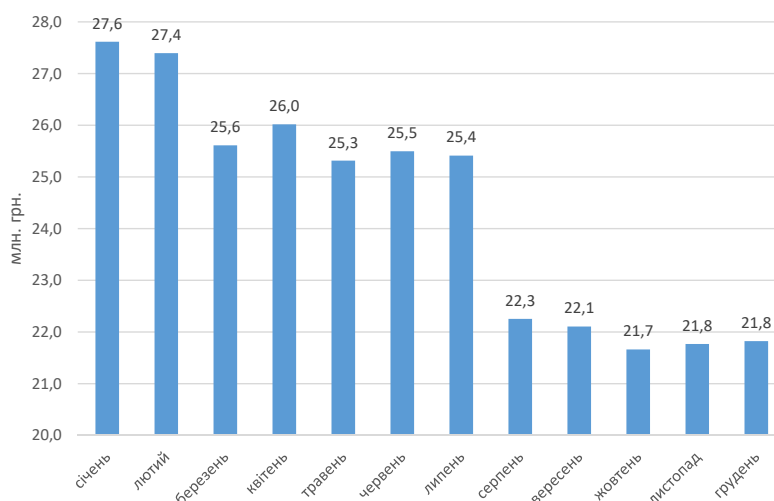

Рис. 2. Динаміка призначення допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам протягом 2023 року, млн. грн. (Департамент, 2024).

- в січні 382 особам на 985740 грн.;
 - в лютому 366 особам на 956760 грн.;
 - в березні 358 особам на 832980 грн.;
 - в квітні 371 особі на 938100 грн.;
 - в травні 347 особам на 412467 грн.;
 - в червні 337 особам на 416662 грн.;
 - в липні 293 особам на 362972 грн.;
 - в серпні 284 особам на 354672 грн.;
 - у вересні 281 особі на 339636 грн.;
 - в жовтні 285 особам на 356813 грн.;
 - в листопаді 287 особам на 345056 грн.
- (рис. 3–4).

З наведених рисунків 3–4 відслідковується тенденція до зменшення кількості отримувачів

компенсації частини витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб, що пояснюється верифікацією даних а також, бажанням ВПО змінити місце проживання на більш комфортні умови. Зокрема, значна кількість внутрішньо переміщених осіб розглядає Луцьку міську територіальну громаду як тимчасовий перевалочний пункт для переїду у країни Європейського союзу.

Окрім того, Фахівці відділу по роботі з внутрішньо переміщеними особами щомісяця розглядають і перевіряють звернення приватних власників щодо отримання компенсації для покриття додаткових витрат на оплату комунальних послуг,

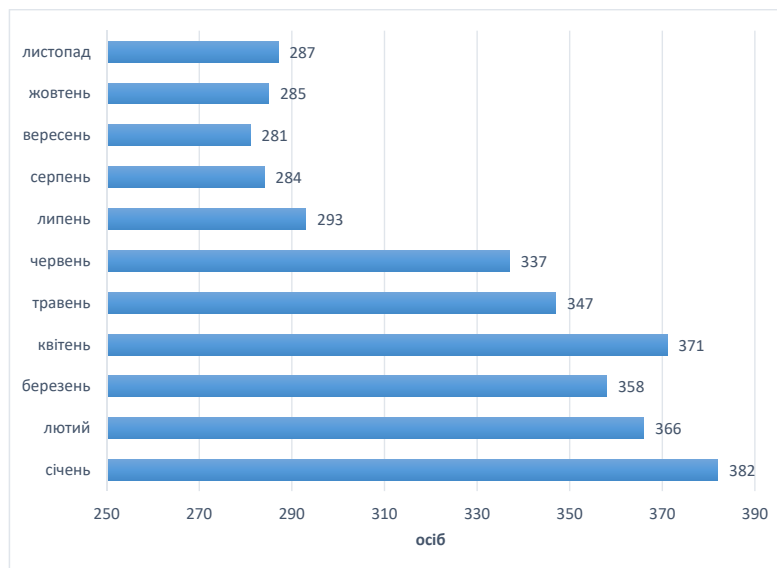

Рис. 3. Динаміка компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб протягом 2023 року, осіб (Департамент, 2024)

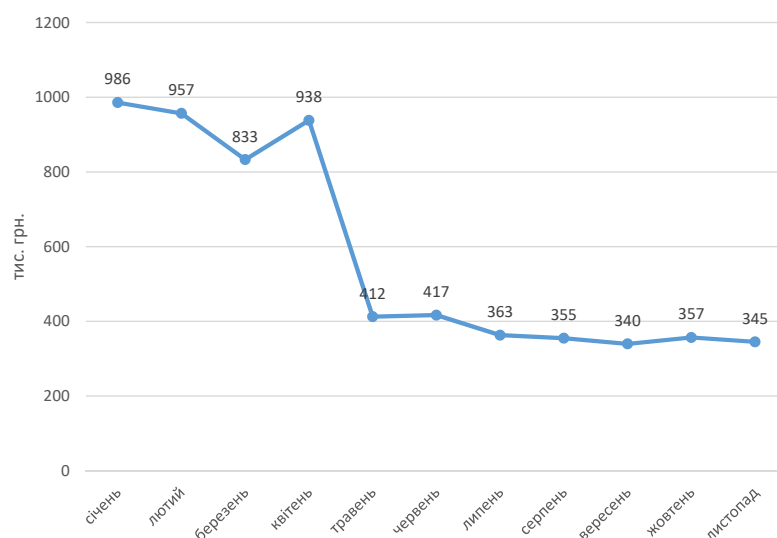

Рис. 4. Динаміка компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб протягом 2023 року, тис. грн. (Департамент, 2024)

пов'язаних із безкоштовним перебуванням у їхніх будівлях ВПО. Зокрема, приватне підприємство «Тріада» та товариство з обмеженою відповідальністю «Велнес груп» подали: 24 повідомлення про розміщення внутрішньо переміщених осіб в свої будівлях; 87 повідомлень про зміни у кількості вільних місць у приватних будівлях для безкоштовного розміщення ВПО; 24 заяви та акти на відшкодування; інформацію про оплату за спожиті житлово комунальні послуги.

Спеціалісти департаменту соціальної та ветеранської політики Луцької міської ради опрацювали 523 акти перевірок фактичного

місця проживання або перебування ВПО, які складені посадовими особами головного управління Національної соціальної сервісної служби у Волинській області, за результатами відповідної перевірки.

Відповідно до результатів проведених перевірок:

– ухвалено 273 рішення щодо зупинки виплати допомоги на проживання ВПО на суму понад 796 тис. грн.;

– виявлено безпідставно виплачених коштів з 220 особових справ на загальну суму 1800,2 тис. грн.;

– повернуто у бюджет безпідставно виплачених коштів на суму 837,4 тис. грн.

По підозрілих особових справах, які містять недостовірні дані, спеціалістами відділу були призупинені виплати та направлені додаткові запити:

– 17 запитів у будинки-інтернати щодо 467 осіб похилого віку та осіб з інвалідністю;

– 33 запити у школи-інтернати, заклади спеціалізованої освіти військового спрямування щодо 173 учнів;

– 3 запити в ГУ Національної поліції у Волинській області щодо 327 громадян;

– 1 запит в управління СБУ по Волинській області щодо 35 громадян;

– 3 запити в Державну прикордонну службу України щодо 17 громадян;

– 6 запитів в Міністерство соціальної політики України щодо 7 громадян;

– 23 запити в банківські установи щодо 38 осіб;

– 23 запити в інші територіальні структурні підрозділи соціального захисту населення щодо 24 громадян (Департамент, 2024).

Отже соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб у Луцькій міській територіальній громаді здійснюється в безперервному режимі, а загальна кількість прилаштованих на території громади ВПО складає близько 10 % від її загальної чисельності.

Висновки. На основі опрацювання літературних джерел та проведеного дослідження ми сформулювали власне бачення поняття соціальний захист внутрішньо переміщених осіб – це система соціальної та фінансової підтримки внутрішньо переміщених осіб, яка включає фінансову, матеріальну та соціально-психологічну підтримку даної категорії громадян до їх повної реінтеграції у суспільство на новому місці проживання.

До базових, системоутворюючих документів, які прямо впливають на забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб на загальнодержавному і місцевому рівнях відносяться: Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»; Податковий Кодекс України; постанови Кабінету Міністрів України: «Про облік внутрішньо переміщених осіб», «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам», «Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб», «Про затвердження Порядку надання робото-

давцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні»; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку адміністративно-територіальних одиниць, на території яких надається допомога застрахованим особам в рамках Програми «Підтримка», тощо... Необхідно відмітити, що законодавче забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, є досить складним для розуміння потерпілими особами, та потребує вдосконалення щодо обліку даної категорії громадян, верифікації їх даних та прозорості надання соціальної допомоги.

Впровадження зарубіжного досвіду в Україні сприятиме ефективному вирішенню проблеми внутрішньо переміщених осіб. Зокрема цікавим є досвід Молдови щодо створення Республіканської комісії з координації дій для матеріального забезпечення переселенців; Сербії – щодо формування національних програм для поліпшення умов проживання ВПО; Грузії – щодо активізації повернення переселенців до рідних місць; Азербайджану та Вірменії щодо вирішення проблеми бездіяльності та інертності внутрішньо переміщених осіб після тривалого отримання соціальної допомоги. Проте необхідно розуміти, що Україна перебуває в специфічних умовах та потребує власного шляху соціального захисту ВПО враховуючи помилки та досвід зарубіжних країн.

Питання соціальної та психологічної адаптації людей зі статусом ВПО активно вирішується в Україні, за допомогою різноманітних благодійних фондів, організацій та їх соціальних проектів. Більшість з них допомагають українцям ще з 2014 року, однак й з'являються нові, які надають ВПО психологічну, соціальну, гуманітарну та фінансову допомогу. Особлива увага приділяється дітям та підліткам ВПО, які знаходяться у зоні підвищеного ризику.

Проведений аналіз динаміки надання соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам у Луцькій міській територіальній громаді показав тенденцію до зменшення кількості її отримувачів, що пов'язано із постійними перевітками контролюючих органів, верифікацією даних ВПО, усуненням подвійних виплат та переміщенням даної категорії населення до інших країн, які надають притулок українським біженцям.

З метою підвищення ефективності соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в умовах територіальної громади необхідно: посилити соціальний діалог та співпрацю між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та жителями громади; надавати соціальну допомогу внутрішньо переміщеним особам на основі комплексного підходу, що включає: матеріальне забезпечення (житло, продукти, одяг), медичну допомогу (невідкладна допомога), юридичну допомогу (відновлення документів, оформлення статусу ВПО), психологічну допомогу (відновлення психіки, проведенням періодичних консультацій), соціальну адаптацію (приспособлення до життя в нових

соціальних умовах, усунення дискомфорту, відновлення порушених соціальних зв'язків); фінансувати потреби внутрішньо переміщених осіб на паритетних засадах з максимальним залученням ресурсів вітчизняних та міжнародних благодійних організацій; здійснювати розподіл та перерозподіл внутрішньо переміщених осіб між територіальними громадами країни, аби не допустити локального перенавантаження та оптимізувати загальні можливості системи соціального захисту.

Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні практичних рекомендацій щодо покращення соціального захисту внутрішньо переміщених в післявоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Izarova I., Prytyka Yu., Uhrynivska O., Shestopalov N. Protection of Rights of Internally Displaced Persons amid Military Aggression in Ukraine. *The Age of Human Rights Journal*. 2023. № 20. P. 1–25. DOI: <https://doi.org/10.17561/tahrj.v20.7711>
2. Nikolenko L. The Provision of the Protection of the Rights of Internally Displaced Persons. *Bialystok Legal Studies*. 2021. № 26(1). P. 75–84. DOI: <https://doi.org/10.15290/bsp.2021.26.01.06>
3. Алімова І. Є. Інституційне забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. *Ефективність державного управління*. 2019. 61. С. 53–62. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198495>
4. Боняк В. О Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб: сучасний стан та перспективи удосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 20–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/1>
5. Департамент соціальної та ветеранської політики Луцької міської ради : офіційний веб-сайт. URL: <http://www.social.lutsk.ua> (дата звернення: 28.07.2024).
6. Павлюк Т., Середницька Л. Соціальна підтримка та соціальні послуги внутрішньо переміщеним особам в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-17>
7. Поляріна Є., Акімова О. Аналіз соціального забезпечення та статистика внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-30>
8. Степанова Е. Р. Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 101–107. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-101-107>
9. Чвертко Л. А. Соціальне страхування як складова вітчизняної системи соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. *Економічні горизонти*. 2022. № 4(22). С. 51–66. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(22\).2022.267018](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(22).2022.267018)
10. Чиркін А. С., Храпська А. О. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: міжнародно-правове регулювання та досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 102–105. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/21>

REFERENCES

1. Izarova, I., Prytyka, Yu., Uhrynivska, O. & Shestopalov, N. (2023). Protection of Rights of Internally Displaced Persons amid Military Aggression in Ukraine. *The Age of Human Rights Journal*. 20. 1–25. Retrieved from <https://doi.org/10.17561/tahrj.v20.7711>
2. Nikolenko, L. (2021). The Provision of the Protection of the Rights of Internally Displaced Persons. *Bialystok Legal Studies*. 26(1). 75–84. Retrieved from <https://doi.org/10.15290/bsp.2021.26.01.06>.
3. Alimova, I. Ye. (2019). Instytutsiine zabezpechennia sotsialnoho zakhystu vnutrishno peremishchenykh osib [Institutional provision of social protection of internally displaced persons]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of public administration*. 61. 53–62. Retrieved from: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198495> [in Ukrainian].
4. Boniak, V. O. (2023). Sotsialnyi zakhyst vnutrishno peremishchenykh osib: suchasnyi stan ta perspektyvy udoskonalenia [Social protection of internally displaced persons: current state and prospects for improvement]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*. 6. 20–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/1> [in Ukrainian].

5. Departament sotsialnoi ta veteranskoi polityky Lutskoi miskoi rady ofitsiyni sait [Department of Social and Veteran Policy of Lutsk City Council official web-site]. (n.d.). social.lutsk.ua. Retrieved from <http://www.social.lutsk.ua> [in Ukrainian].
6. Pavliuk T. & Srednytska, L. (2023). Sotsialna pidtrymka ta sotsialni posluhy vnutrishno peremishchenym osobam v umovakh viiny [Social support and social services for internally displaced persons in the conditions of war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*. 50. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-17> [in Ukrainian].
7. Poliarina Ye. & Akimova O. (2021). Analiz sotsialnoho zabezpechennia ta statystyka vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini [Analysis of social security and statistics on internally displaced persons in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*. 33. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-30> [in Ukrainian].
8. Stepanova, E.R. (2023). Sotsialne zabezpechennia vnutrishno peremishchenykh osib [Social Security of Internally Displaced Persons]. *Biznes Inform – Business Inform*. 1. 101–107. Retrieved from <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-101-107> [in Ukrainian].
9. Chvertko, L. A. (2022). Sotsialne strakhuvannia yak skladova vitchyznianoï systemy sotsialnoho zakhystu vnutrishno peremishchenykh osib [Social insurance as a component of the domestic system of social protection for internally displaced persons]. *Ekonomichni horyzonty – Economies' Horizons*. 4(22). 51–66. Retrieved from [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(22\).2022.267018](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(22).2022.267018) [in Ukrainian].
10. Chyrkin, A.S. & Khrapska A.O. (2022). Zabezpechennia prav vnutrishno peremishchenykh osib: mizhnarodno-pravove rehuliuвання ta dosvid zarubizhnykh krain [Ensuring the rights of internally displaced persons: international legal regulation and experience of foreign countries]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*. 4. 102–105. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/21> [in Ukrainian].